

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inseti ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Moša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravitelstvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 32. Uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštne proste.
Telefon interurban št. 113.

40. številka.

MARIBOR, dne 27. maja 1925.

Letnik I.

Dr. Jos. Hohnjec, narodni poslanec.

Projekt osnovnega zakona o verah in medverskih odnosih.

Čl. 14 ima odredbo: »Jednostranska povelja, odločitve, naredbi in uredbe konfesijskih oblasti v različnih predmetih versko-političnega značaja, ki ne spadajo izključno v njih področje, sploh nimajo pravne veljavnosti in se tudi ne morejo razglašati brez predhodne odobritve kompetentne državne oblasti.« Moralo bi se tu točno izraziti in ugotoviti, kateri so ti različni predmeti versko-političnega značaja. Načelo, naj se v teh stvareh sporazumejo duhovne in politične oblasti, pa prizna tudi cerkev. Karakterističen je člen 15, ki se glasi: »Ministrstvo ver vodi vrhovno nadzorstvo nad konfesijsko upravo v državnem področju ter skrbi za to, da verske oblasti in organi ne prekoračijo svojega delokroga, marveč, da se strogo držijo tega zakona in po njem izdanih naredbi.

Da se pridobi spoštovanje zakonom in zakonitim naredbam kompetentnih državnih oblasti, bo minister ver poleg drugih zakonitih prisilnih sredstev odredil denarne globe primerno premoženjskim in gospodarskim razmeram verskih organov, ki se pregrešijo proti temu zakonu.«

Odredba tega člena je očitno v nasprotju z načelom cerkvene avtonomije, svečavno zagotovljene v čl. 10, ter je sploh nasprotna načelu svobodne cerkve v svobodni državi. Vrhovno nadzorstvo nad katoliško cerkvijo in njeno upravo ne more vršiti politična državna oblast, ker bi se s tem cerkev njej podrejevala. Ta člen pomeni očitno poseganje državne oblasti v področje cerkvene oblasti. Istega značaja je tudi člen 16, kjer se določa, da državni svet — torej skozi in skozi državna inštitucija — zamore reševati spore, ki bi nastali med cerkvijo in državo v stvareh mešovitega versko-političnega značaja. Ako tudi ti predmeti posegajo v suvereno oblast cerkve in države, se cerkev v teh sporih nikakor ne sme podvreči razsodbi državne oblasti, marveč bi se spori morali z ozirom na interese ene in druge oblasti rešiti sporazumno ali pa s posebno komisijo, ki bi bila enako sestavljena od ene in druge oblasti.

Kar si tiče »nadzorstva nad pravilnim upravljanjem verske imovine, nad uporabljanjem njenih dohodkov«, (čl. 18), je treba pripomniti, da je cerkev popolno in dovršeno društvo in zato tudi lahko pridobiva in poseduje imovino po splošnih zakonih. Z imovino lahko neodvisno upravlja in razpolaga v mejah svojih zakonov. Radi tega se s svojega stališča nikakor ne more podvreči nadzorstvu. Ker pa pridobivanje imetja in njegovega varstva lahko pade v področje zadev mešanega versko-političnega značaja, se more v sporazumu s cerkveno oblastjo ustanoviti način uprave cerkvene imovine. Enostranski predpisi državne oblasti bi se mogli razumeti samo tedaj, če bi se šlo za društvo, ki ni enakopravno v državi. (Societas inaequalis.)

Čl. 23—27. (o verskih službah in verskih organizacijah) spadajo v konkordat. Cerkev sama ureja verske službe ter odreja tudi kvalifikacijo za svoje služabnike. Odredba čl. 25 (prva alineja): »Pri zasedbi javnih konfesijskih službenih mest se zahteva tudi odobrenje državne oblasti«, je nesprejemljiva. Ravno tako nesprejemljiva je odredba čl. 27 (alineja 2): »Če bi kateri od verskih uslužbencev s svojim delom postal nevaren za javni red in državne interese, lahko državna oblast zahteva, da se odpravi iz službe.« Proti čl. 28 — (kancelparagraf) je treba najodločnejše protestirati, ker je ta odredba skrajno nepravilna ter daje povode vsakršni zlorabi in korupciji.

Kar se tiče zavodov za odgoj duhovniškega naraščanja (čl. 31), mora cerkev sama predpisovati učne načrte in nadzorovati učenje. Ona ne more in ne bo dovolila, da se kdo drugi vmešava v to njeno oblast, ker bi to pomenilo omejevanje njene učiteljske oblasti, ki je vrhovna. Kar se tiče glave VI in VII (o veroizpovedovanju otrok, o izstopanju iz vere in prestopanju v drugo vero), je želeli, da bi bile te odredbe v popolnem soglasju s cerkvenimi zakoni.

Čl. 51—62 (medversko zakonsko pravo) spada pravilno v konkordat. Po naukih katoliške cerkve je zakon nerazdružljiv in edinstven. To je dogma. Radi tega cerkev nikdar ne more sprejeti ustanov, ki bi bile nasprotne temu načelu. Čl. 56 nametuje svoje sodišče sodišču cerkve, kateri edini pripada pravica soditi o veljavnosti zakonov katolikov, pa naj si bodo to čisto katoliški ali pa mešani zakoni. Mi se ne oziramo na državne posledice tega sodišča, odločno je pa treba protestirati, da bi kdo drugi sodil o veljavnosti katoliškega zakona kakor katoliška cerkev. Isto velja tudi glede pristojnosti sodišč v zakonskih zadevah.

S prestopom zakonskih dvojic iz ene konfesije v drugo, recimo iz katoliške cerkve v katero nekatoliško

konfesijo, ki dopušča popoln razpust zakonske zveze, se jemlje cerkvi pravica soditi o zakonu, ki je bil sklenjen pred njenim forumom, kakor se tudi direktno vmešava v zakonodajno oblast cerkve, ko se pravi, da so mešani zakoni veljavni, če so sklenjeni pred nekatoliškim dušeskrbnikom. Če bi tu šlo samo za posledice državljanškega značaja, ki izhajajo iz veljavno sklenjenega zakona, bi se členi še dali razumeti, ali tu se direktno za veljavnega odreja sam čin, ki je po cerkvenem zakonodajstvu — ker mu manjka bistvena forma — proglašen kot neveljaven.

Ko je bilo že vse pripravljeno za sejo skupščine, ki naj bi pomenila začetek nove politične epohe, ko so bile opravljene že vse avdijence in konference, skratka, ko je bilo vse v »najboljšem teku in redu«, so novinarji vprašali predsednika skupščine Trifkoviča o dnevnem redu skupščine itd. Predsednik Trifkovič jim je

naštevati razne zakone,

ki se bodo najbrž sprejeli. Na vprašanje: »Kam boste pa dali sporazum?« — je pa z nasmehom odgovoril:

»Tudi za sporazum bomo kako mesto našli!«

In res so ga našli! Pred sejo skupščine je Pašič zbral radikalni klub ter mu izrekel svoj govor. Na to klubovo sejo je Pašič zopet enkrat prinesel skrbno čuvano »situacijo« ter jo za hip pokazal.

»O nekem sporazumu nema ni govora!«

to je parkrat ponovil. Dotaknil se je tudi poročila anketnega odbora ter ga obsodil. Anketni odbor da ni preiskal, kaj je bilo z Radičevim pogodbom z Madžarsko. O raznih Radičevih korakih da anketni odbor ni dovolj točno razpravljal in da je potrebno, da to prouči in ugotovi verifikacijski odbor. O pogajanjih z radičevci je izjavil, da ni radikalna stranka vodila z njimi nikakih pogajanj in da nikdo ni imel nikakega pooblastila za kaka pogajanja.

Pašičev govor

bodo seveda najrazličnejše komentirali in različno ga bodo tudi tiskali, ker tako, kakor je izgovorjen, ni za

Iz teh razlogov, ki sem jih na kratko raztolmačil, sledi, da je predloženi projekt interkonfesijskega zakona za zastopnike katoliških principov nesprejemljiv. Če bi bil ta predlog sprejet in če bi postal zakon, bi imel za posledice spor med katoliško cerkvijo in našo državo. O kakem konkordatu med državo in Apostolsko stolico potem ne bi moglo biti govora. Moje mnenje je, naj se najprej sklene konkordat, potem je šele dana možnost, da se razpravlja o interkonfesijskem zakonu, ki bi zadovoljil pripadnike posameznih cerkva in verskih združenj.

Sporazum in Pašič.

tisk in ker je že v navadi, da se Pašičevi govori pripuščajo različnemu razlaganju in razumevanju. Pašič navadno ne reče, kako naj se to in ono tolmači.

Sedaj tudi samostojni demokrati proslavljajo

»izborna situacija nacionalnega bloka,«

v Zagrebu in od mnogih radikalov se pa slišijo zagonetne, da običajno Pašičevo zavlačenje ne pomeni ogroženja ali celo likvidacije

R. R. sporazumevanja,

za katero se zavzema tudi krona. Hrvatski poslanci izjavljajo, da je Pašičevo zavlačenje postranska stvar, glavno je pa, da se parlament in parlamentarizem upošteva in ohrani.

Za nas je RR. sporazum slejkoprej

samo strankarski sporazum

in je končno postranskega pomena, kaj s tem sporazumom Pašič počenja, ker končno mora priti do

pravega narodnega sporazuma

ravno tako kakor do obračuna s tistimi, ki to prvo državno podlago zametujejo. Za pravi narodni sporazum je poleg opozicijskega tudi mnogo radikalov. Samo samostojnim demokratom kot politični skupini in tudi posameznikom manjka za pravi sporazum vsaka kvalifikacija.

Sklepi opozicije.

Predsedništvo bloka narodnega sporazuma Ljuba Davidovič, dr. Korošec, dr. Spaho in Pavle Radič so imeli v ponedeljek dopoldne in popoldne sejo. Na dopoldanski seji so določili, da bo pred volitvami članov državnega sveta na skupščinski seji vsak klub sam posebej dal izjavo, ker lahko tako vsak klub navede še svoje posebne razloge, zakaj ne more sodelovati pri tako izrazito strankarski sestavi državnega sveta, iz katerega so radikali napravili čisto strankarsko ustanovo. Na popoldanski seji je blok razmotril politični položaj ter ugotovil z ozirom na različne dogodke zadnjih dni, da se Pašič uspešno bori proti vsakemu sodelovanju Slovencev in Hrvatov v vladi in da sistematično zastuplja politično ozračje, v katerem bi

moglo priti do sporazuma. Njegov cilj je očitno ta, da z zavlačenjem vseh vprašanj, ki se tičejo Radičeve stranke, utruji blok narodnega sporazuma in da nazadnje razbije blok in Radičevu stranko. Splošno mnenje je, da se je Pašiču posrečilo zavleči razjasnitev vprašanj z Radičevu stranko vsaj do jeseni. Blok bo storil primerne korake, da prepreči nadaljnjo zavlačenje in parlamentaren položaj razjasni. Vrhutega je blok sklenil, da predloži narodni skupščini invalidski zakon, za katerega se vladni stranki nič več ne zanimata. Nadalje, da se izzove debata o izvršenih nasiljih za časa volitev in po volitvah, da se zaščiti občinska avtonomija in da se izdelajo obtožbe proti nekaterim ministrom radi njihovih nezakonitih dejanj.

Ob otvoritvi skupščine.

Laži-državotvornost radikalov in samostojnih demokratov je napravila iz našega parlamenta in parlamentarizma strašno karikaturo. Pred več leti so že razni krogi občutili krizo parlamentarizma, na veliko so se o njej razpisali in mnogi so tudi razlagali, da je parlamentarizem kot ustanova in sistem v krizi ter so predlagali najrazličnejše odpomočke. Eni so trdili, da bi bilo najboljšo, če bi pri nas samo pismeni ljudje volili, ali da bi en pismen volil za deset in še več nepismenih, da bi se zahtevalo še posebne kvalifikacije za poslanske kandidate itd. Vsi ti nasveti, ki pri nas pri visoki ljudski izobrazbi ilak ne bi prišli v poštev, pa kažejo to napako, da si mnogi niso na jasnem, kaj je pravzaprav vzrok parlamentarne krize in kdo je parlamentarizem tako strašno karikiral. Vedeti je namreč treba, da je peščica ljudi iz parlamenta napravila svoje čisto navadno orodje. Posledice tega težko prenašajo tudi Srbi in ne samo mi Slovenci in Hrvati, ter mnogi narodni zastopniki v radikalni stranki ravno tako, kakor zastopniki Hrvatov in Slovencev. Samo o samostojnih demokratih bi se lahko reklo, da so do malega vsi krivi velike parlamentarne krize in zasmejevanja parlamentarizma.

Par dni pred sestankom skupščine je zagrebški »Obzor« satirično in z bridko ironijo razmotrival uganke: kje je parlamentarizem in kje je situacija? — Situacija ali položaj, to je pri nas nekaj posebnega. Večinoma se pravi, da je situacija v Pašičevih rokah in če se tu pa tam vmes tudi reče, da ima situacija ta ali oni, se pa potem vedno izkaže, da ima pravo situacijo vendarle Pašič. Enkrat v predsedništvu vlade in pred par-

lamentom v svojem žepu, drugič na svojih počitnicah, tretjič in to prav često — pa doma, ko zbolijo ali se pa drugače umakne. Ob teh prilikah se večina nekaj časa razgovarja, prepira, posvetuje, končno pa redno pride refren: naj Pašič odloči. Predsedništvo parlamenta hodi k njemu na raport v pozi nižjih uradnikov in slug.

Parlament se za daljše in krajše čase odlaga in čisto gotovo je, da pozna samo par ljudi od cele vladne večine prave vzroke tega odlaganja.

V ponedeljek se je parlament zopet sestel in zopet imamo žalosten primer, kako se z njim samo igra. — Zadnja enotedenska odgoditev se je izvršila pod pretezo, da mora vlada proučiti poročilo anketnega odbora glede preostalih 24 hrvatskih mandatov. To poročilo je bilo pa z najrazličnejšimi izjavami anketnih članov že davno objavljeno in v teh objavah je lahko vsakdo našel to, kar je bilo znano že pred dolgimi meseci. Proučevanje anketnega poročila in izidaje navadno prikrivanje politične trgovine in izsiljevanja ali »ucenjivanja«, kakor pravijo temu Srbi.

Ravno pred desetimi dnevi je pisalo radikalno »Vreme« v Beogradu: »Razgovori za sporazum med radikali in radičevci se nadaljujejo, končni sporazum se pa še ne more tako hitro pričakovati in ker želijo, da se ta sporazum doseže pred verifikacijo anketiranih mandatov, se je tudi skupščina do 25. t. m. odgodila. Vlada je stala tudi na stališču, naj gre poročilo ankete najprej skozi verifikacijski odbor ter pride šele potem pred skupščinski plenum. To pa ne gre tako hitro in povrh je treba poprej še sprejeti nekatere zakone.«

Za »Vremenom« so naglašali še razni drugi listi, da stvar najprej ne gre tako hitro in da bo končno »vse Pašič odločil«. Da predsednik vlade samovoljno in samostojno odločuje o poslanskih mandatih, je strašno ponižanje parlamenta. Verifikacijo izvaja po pravem parlament ali pa sodišče in nikdar in nikjer ne vlada. Gl. 76 naše ustave pravi čisto jasno: »Narodna skupščina sama pregleda polnomočja svojih članov ter odloča o njih.«

Jasnejše sploh ne more biti rečeno, da nima vlada prav nobene ingerence v vprašanju verifikacije. To je izključna pravica parlamenta in vlada nima prav nič, da proučuje, da študira ter odločuje. Za jutri se je že tudi po radikalnih listih napovedovala verifikacija preostalih hrvatskih mandatov in če bi se to tudi izvršilo v primerno kratkem času, se lahko z ozirom na dosežanje prakse in metode pripravimo na to, da se bo narodne poslance potem na kake druge načine oviralo pri izvrševanju dolžnosti in dela, ki jim ga je narod poveril. Sicer je pa tik pred skupščinsko sejo Pašič radikalnemu klubu napovedal nadaljevanje politike »ucenjevanja« in izigravanja parlamentarizma.

Politične vesti.

ODGOVORI NA INTERPELACIJE.

Odgovora na interpelacijo Jugoslovanskega kluba radi

preganjanja slovenskih profesorjev in učiteljev se je prosvetni minister Pribičević zaenkrat s tem rešil, da se je odstranil s seje malo poprej, predno je prišlo to vprašanje na dnevni red.

Finančni minister

je odgovarjal na vprašanje posl. Pušenjaka, zakaj se ne objavljajo zaključni računi. Finančni minister je obljubil, da bodo zaključki čimprej končani in poslani narodni skupščini. V glavnem se je opiral na to, da dosedaj še niso končani računski zaključki za vojna leta.

Poslanec Pušenjak je izjavil, da z odgovorom ni zadovoljen in je predlagal, da se sestavi vsaj za zadnja tri leta proračunski zaključki, ako jih ni mogoče sestaviti za leta od 1913. naprej, da moremo pri sestavi proračuna dobiti nekaj podatkov in dognati, koliko znašajo prihranki, katere navaja finančni minister kot nekaj posebnih vir za pokritje novih državnih izdatkov.

O približno isti stvari je finančni minister odgovoril na vprašanje zemljoradniškega poslanca Moskovljeviča, ki se tudi z odgovorom ni zadovoljil in kritiziral način gospodarstva, s katerim se ljudskim zastopnikom jemlje pravica kontrolirati, odkod izdatki in kam gre denar.

Dopolnilne volitve v državni svet. V ponedeljek so se na seji skupščine izvedle dopolnilne volitve v državni svet. Pred volitvami je podal Jugoslovanski klub po poslancu Sušniku sledečo izjavo: »V državni svet, za katerega se vršijo volitve, ni predlagan in vsled tega ne more biti izvoljen noben Slovenec. Kadar je treba plačati krvave in denarne davke, se na Slovence ne pozabi. To sedanjo kandidacijo in izvolitev občutijo Slovenci kot nezasluzeno zastopavljanje in veliko žalitev. Zato izjavljamo, da nam Slovincem ponos ne dovoljuje, da bi se teh volitev udeležili.« — Poslanec dr. Šuperina je v imenu hrvatskega seljaškega kluba izjavil, da klub ne more sodelovati pri volitvah članov v državni svet, ker ga namerava vlada izpolniti s svojimi pristaši. Isto izjavo je podal v imenu demokratskega kluba Dragotin Pečić, v imenu muslimanskega kluba Salih Baljić, v imenu zemljoradniškega kluba Moskovljević. Nato je opozicija zapustila sejo, vladna večina je pa s 153 glasovi sama izvedla volitev. Od kraljevih kandidatov je izvolila sledeče: Živojin Babić, brigadni general, Svetozar Pavonović, veliki župan v pokoji, Stevo Nežić, bivši narodni poslanec, Pera Blagojević, oblastni župan. S svoje strani je skupščina predložila kralju sledeče: A. Petrović, predsednik davčne uprave, N. Spasojević, veliki župan v pokoji, N. Tosić, predsednik sodišča v Kruševcu, dr. Danilo Katić, nadzornik v prosvetnem ministrstvu, Milan Bobić, gimnazijski ravnatelj v pokoji, Milan Stanojević, predsednik trgovinskega sodišča. Od teh šestih bo kralju predložen v podpis ukaz o imenovanju treh. Med izvoljenimi ni niti eden Slovenec niti eden Hrvat.

Komedija parlamentarizma.

Nikola Pašič hoče oditi s tega sveta: ovenčan s slavo največjega macchiavellista svoje dobe. »Sivolasi premijer«, kakor ga imenuje vladni in inozemski tisk, je pred volitvami rekel, da je predvsem potrebno, da se ljudstvo jasno in nedvoumno izreče za to ali ono politiko. Dve vprašanji sta bili stavljeni: za nadaljevanje njegove politike, to je politike srbske nadvlade nad Hrvati in Slovenci, ali za politiko ljudskega sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor jo je formulirala celokupna opozicija. Izid volitev v narodno skupščino je pokazal z vso jasnostjo, da se je ljudstvo z ogromno večino — kljub nasilju upravnih oblasti in vsem volivnim goljufijam — izreklo za politiko sporazuma. V vsaki drugi državi, kjer še vsaj nekoliko spoštujejo načela demokracije in parlamentarizma, bi vlada izvajala nujno posledico ter bi podala svojo demisijo. Pri nas se to

ni zgodilo. Nasprotno pa se je postavila manjšinska vlada g. Pašiča v bahato pozo sodnika nad opozicijo, katera ji je bila vsled neodločnosti drugih ustavnih činiteljev izročena na milost in nemilost. Pred volitvami započeta kampanja proti Radičevi stranki se je po 8. februarju vidno spremenila v oblike, ki so jo oblastniki pred omenjenim dnevom tako skrbno tajili: v navaden volivni manevar.

Po volitvah so dobili radikali — proti lastnemu pričakovanju — tako relativno večino, da so bili naravnost poklicani, oprijeti se rešitve srbsko-hrvatskega spora. Hrvati so nešteto krat naglašali, da se ne morejo pogajati s kako onstran Save še tako priljubljeno stranco; da je z drugimi besedami torej neobhodno potrebno, da se sporazumejo z radikali, ki jih je smatrati kot politične zastopnike srbstva.

27. marca je podal poslanec Pavle Radič v narodni skupščini govor, ki je bil mestoma tako dovršena težnja po demokratizaciji in normalizaciji našega političnega življenja, da bi ga bilo vredno plakirati po vsej deželi. Tedaj je Nikola Pašič — med splošno tišino, ki je vlada spričo Radičevega govora — z napetim zanimanjem poslušal, gladil svojo brado in pritrdjevalno kimal. . . . Vse so priznali formalno, kar je zagovarjala njegova neodjenljiva politika: monarhijo, ustavo, obstoječe politično stanje; sankcionirali so celo centralistično ureditev države, pridržujoč si pohlevno pravico zakonite revizije v smislu zboljšanja življenjskih pogojev za vse Srbe, Hrvate in Slovence kakor tudi za celokupno, skupno državo. Narodna skupščina se je s to izjavo zadovoljila in je zavrgla prvotno poročilo verifikacijskega odbora. Iskali so las v jajcu ter ga slednjič našli v 24 »osporjenih« mandatih, čijih verifikacija je bila odvisna od izida posebne parlamentarne ankete.

In tu prihajamo do neumljivih ugotovitev. Znano je, da je gospod Pašič poslal svoječasno v Zagreb svoja zaupnika, Marka Gjuričiča in dr. Vojislava Janjiča, da napravita z voditeljem hrvatskih seljakov znani »protokole«. Tudi to je znano, kako je Pašič svoja zaupnika desavuiral, ko je pozneje izjavil, da je imela tista akcija vse drugačen smisel, kakor je lebdela pred očmi dobrodušnim (ali tudi v naprej dogovorjenim, je ostalo neopisano) udeležencem. Sedaj se je izkazalo, da Pašiču ni šlo za parlamentarno ugotovitev, v koliko so hrvatski poslanci kvalificirani za izvrševanje svojih mandatov ali ne, marveč »anketa« naj bi mu služila v dvojen namen: 1. za zavlačevanje novega kurza v državni politiki in 2. za takozvano »ucenjevanje« ali navzdol obrnjeno licitacijo hrvatskih zahtev za slučaj aktivnega sodelovanja Hrvatov v državni upravi.

Topot je dal Nikola Pašič moralno zausnico svojim političnim sodelavcem dr. Janjiču in Lazi Markoviću, in sicer pred celim radikalnim poslanskim klubom. In radikali se niti ne zavedajo, kako nesramno se je poigral Pašič z resničnim dostojanstvom parlamenta in ljudskih zastopnikov, ko je vrtel z eno roko lajno sporazuma, da bi omamili Hrvate, medtem ko je na drugi strani — in čim je videl najmanjšo nevarnost za »svojo situacijo« — lopnil po svojih sodelavcih, češ, da ne znajo igrati vloge preiskovalnih sodnikov.

Nikola Pašič (in njegova vlada) je ponizal narodno skupščino na poslušno dekle kabinetne politike. Anketna komisija je bila izvoljena v plenumu parlamenta in po parlamentarnih pojmihi je bilo pričakovati, da bo ta komisija podala svoje poročilo plenumu skupščine, kajti o kompetenci končne razsode celotnega poročila pač danes ne more dvomiti niti politično najbolj indiferenten človek. Zgodilo se je drugače: da bi onemogočil, vsaj za prvi hip, verifikacijo preostalih 24 mandatov, je Pašič dal svojim zvestim opromam mig, da se ima predložiti materialji ankete — verifikacijskemu odboru, torej organu skupščine, ki je pa svoje delo glede generalne verifikacije poslanskih mandatov že dovršil.

Pašičev govor v radikalnem poslanskem klubu je najnovejši dokaz, da velesrbski orientirana politika za nobeno ceno — tudi ne za ceno državne notranje neurejenosti, harmonično ustanovljenim reformam, skupnega državnega življenja treh bratskih narodov. Znova se je pokazalo, da je narodna skupščina zgolj objekt in ne subjekt, da se lahko z njenimi ustavno zajamčenimi pravicami nemoteno igrakajo razni odkriti in prikriti diktatorčki Pašičevega kova. Naš parlamentarizem je navadna komedija, namenjena neinformiranemu inozemstvu. Nič manj in nič več.

Po svetu.

Nadaljevanje režimskega terorja v Bolgariji. Cankov režim nadaljuje z vojnosodnijskimi procesi proti svojim nasprotnikom. Osumljence se po celi državi aretirajo v velikih množicah in kakor doslej, tako se jih tudi sedaj mnogo ubije takoj ob aretaciji, da jih bodo potem režimski sodniki-oficirji in komiti obsodili na smrt v »odsotnosti«, vlada bo pa izdala obvestilo, da so poskusili bežati in so bili na begu ustreljeni ali pa, da jih sploh ni bilo mogoče prijeti, ker so najbrž kot zarotniki že nekje v Srbiji ali pa na Ruskem. V Sofiji in Plovdivu teče obenem več procesov. Na enem procesu v Sofiji stoji v ospredju neki Ivan Pešev, o katerem trdi obtožnica, da je bil tajni kurir med Bolgarijo in med Moskvo, kakor tudi med Dunajem, Prago in posebej še Beogradom, kjer bivajo nasprotniki sedanje bolgarske vlade kot begunci. Ta Pešev izpoveduje stvari, ki so prava voda na mlin današnjega bolgarskega režima. Po njegovih izjavah se da z gotovostjo soditi, da je agent provokater, vladni špijon in izizvač, ki je samo na videz postavljen pred sodišče in bo seveda tudi na videz obsojen, ko bo s svojimi izjavami enkrat obremenil vse politične na-

sprotnike, ki so vladi posebno na poti. Ko bo obsojen, ga bodo na tihem izpustili, policija bo pa proglasila, da je pobegnil. Ugotovilo se je tudi, da je Cankov že dalje časa vodil pogajanja z nekaterimi zmernejšimi opozicijskimi zemljoradniki in ker to danes režimu ne gre več v račun, se desničarske zemljoradnike začena tudi na tihem spravljati s poti.

Potrjene smrtne obsodbe v Sofiji. Bolgarski kralj Boris je baje obljubil, da ne bo podpisal nobene smrtne obsodbe. To bi mu končno sedaj pod Cankovo vlado tudi ne bilo treba, ker ubija ta režim svojem nasprotniku tudi brez vsake obsodbe. Smrtne obsodbe izvršujejo »makedonstvujušči« in drugi komiti brez vsega, kar na svojo roko. Ker so pa prvi obtoženci sedanje serije političnih procesov v Sofiji vzbudili po svetu veliko zanimanje, se je začelo govoriti tudi o kraljevi zaobljubi, češ, da bo vsaj ta preprečila justični umor, ko sta bila dr. Fridman in Kojev obsojena na smrt, četudi ni preiskava ugotovila nobene njune zveze s činom atentata ter se je obtožba in obsodba opirala samo na to, da sta oba odločna nasprotnika režima. Sedaj se širi po listih vest, da je kralj Boris le podpisal smrtno obsodbo dr. Fridmana, Kojeva in cerkvenika Zadgorskega in so vsi trije najbrž že usmrčeni.

Belgijska kriza. Homogena vlada katoliške stranke v Belgiji je bila kratkotrajna, ker sta ji odrekla zaupanje liberalna kakor tudi socialistična stranka. Kralj je sedaj poveril s sestavo vlade vodjo liberalne opozicije, bruselskega župana in poslanca Max-a. S tem je poverjena vlada že tretji stranki, ki pa sigurno ne bode uspela. Max bo skušal radi tega ustvariti vsaj začasno poslovno vlado, v katero bi vstopila po dva člana od vsake stranke.

Polet na severni tečaj. Severni tečaj naše zemlje je še ona neodkrita točka, katero že stoletja zamaš naskakujejo najdrznejši raziskovalci. Nešteto ekspedicij je skušalo doseči ta cilj, toda umakniti so se morale z velikimi žrtvami pred nevarnim sovražnikom, večnim ledom in snegom. Najpogumnejši raziskovalci so se približali tečaju na razdaljo nekaj 100 kilometrov, toda onemogli so se morali vrniti; čestokrat jih je po neštevilnih mukah in naporih zadela smrt. — Vsi raziskovalci so bili dosedaj pri prodiranju navezani samo na eno prometno sredstvo, katerega se poslužujejo od pamti veka že Eskimi — sani in vprežnih psov. Z ladjo je skušala ekspedicija prodreti čimdalje na sever, dokler je ni ustavil led; tu se je ladja usidrala in ekspedicija, sestavljena od par najpogumnejših učenjakov, katere so spremljali domačini Eskimi, se je odpravila na pot peš, vozeč s sanmi zalogo živeža. Kadar jim je živeža zmanjkalo, so bili navezani na lov polarnih živali, v skrajni sili so se pa spravili tudi na vprežne pse. — Na tak način je leta 1911 odkril pogumni Norvežan Roald Amundsen južni tečaj naše zemlje, ki je mnogo lažje dostopen nego severni. Amundsen je spoznal, da bo nemogoče dospeti na tečaj na običajni način, zato se je odločil za drugo sredstvo, na severni tečaj je hotel poleteti. Že leta 1887. je skušal na enak način doseči severni tečaj švedski raziskovalec Andree. Toda takrat je bila tehnika zrakoplovstva še v povojih — letala, kot se jih poslužujemo danes, še niso bila izumljena in Andree je hotel leteti na tečaj z dvema spremljevalcema v navadnem, nevodljivem balonu. Polet se je v resnici izvršil, toda predrzni letalci se niso več vrnili in njihova usoda nam je do danes še neznana. Amundsen ima neprimerno lažjo nalogo. Pretekli četrtek, dne 21. t. m. se je dvignil na Spitzbergih z dvema najmodernejšimi urejenimi letalima tipa Dornier—Waal, ki lahko pristanejo na vodi, na suhem in na ledu. Letala so spravili na Spitzberge na ladjah »Hobby« in »Fram« že meseca aprila. Do sedaj so čakali na ugodno vreme in se bavili z raziskovanjem zračnih tokov in atmosferskih razmer, s katerimi mora letalec pri tako dolgem poletu računati. Ker je že dolgo časa ugodno vreme, je določil Amundsen polet na 21. maj. V obeh letalih so se dvignili Amundsen, pilot Rieser-Larsen in mehanik Feucht, v drugem pa pilot Dietrichsen, mehanik Omdal in Amerikanec Ellworth, prijatelj Amundsena, ki nosi tudi večino stroškov ekspedicije. Razdalja med Spitzbergi in severnim tečajem znaša 1105 km. Letala razvijajo brzino 150 km na uro ter so morala preleteti pot v osmih urah. Od tečaja bo letel Amundsen na Alasko. Aparati tehtajo po 3000 kg, nosijo pa poleg tega še 2800 kg tovora. Potniki in njihova prtljaga tehtajo približno 1000 kg, ostalo pa odpade na bencin in olje; tako opremljeni aparati lahko prelete 3200 km kar je nekaj več, kot pa znaša pot na severni tečaj in nazaj. Stroji so opremljeni s posebnimi aparati, ki preprečujejo zmrzavanje vode in olja ter grejejo kabino s potniki. Za ohranitev smeri se piloti poslužujejo posebnega solnčnega kompasa, ker se na navadno magnetsko iglo ni mogoče zanesti vsled različnih magnetskih vplivov, ki so na tečaju povsem neraziskani. Solneni kompas je konstruiral sam Amundsen ter sestoji iz periskopa, ki odbija solnčno sliko kot majhno točko na stekleno ploščo. Solnčna slika ostaja na plošči na istem mestu, dokler je smer poleta ista. — Za slučaj, da bi se letalom dogodila nezgoda, bodo se potniki vrnili peš. Vozijo s seboj zalogo živeža za 30 dni. Ladja »Hobby« je radi tega odplula do skrajne točke prostega morja, kjer jih bo pričakovala. O usodi drznih letalcev še dosedaj ni nič znanega. Nedvomno je, da se bo ekspedicija posrečila, ker jo vodi tako izkušen raziskovalec, kot je Amundsen.

Novi komisar v Palestini. Anglija je odpoklicala dosedanjega komisarja v Palestini sira Samuela in imenovala na njegovo mesto generala Plumersa. Samuel je bil odstranjen radi tega, ker si ni mogel pridobiti simpatij Arabcev, ki tvorijo še vedno večino prebivalstva. Arabci so Samuela sovražili radi njegovega židovskega pokolenja, z novim komisarjem pa so zadovoljni.

Velik potres na Japonskem. Preteklo soboto je zadela Japonsko zopet strahovita potresna katastrofa, ki je sicer dokaj blažja, kakor pred dvema leti, toda zahtevala je kljub temu številne žrtve. Središče potresa je bilo mesto Toyoko, ki je popolnoma opustošeno. Požar je uničil celo mesto in nad 80.000 prebivalcev je brez strehe. Uničeni sta tudi mesti Kuniana in Kinosaki; v zadnjem je zgorelo 600 hiš. Požar je uničil tudi mesto Kobe. Zasutih je mnogo rudnikov, med njimi srebrni rudniki v Ikonu. Državni aeroplani, kateri letajo nad opustošenimi pokrajinami, prinašajo poročila o strahovitih opustošenjih. Kraji, ki so si od zadnje potresne katastrofe nekoliko opomogli, so spet uničeni. Dosedaj pogrešajo 1000 ljudi, ki so postali večinoma žrtve plamenov. Število mrtvih je pa sigurno še večje. V bližini Tokija je potres zasul v predoru brzovlak, pa sedaj še ni znano, koliko potnikov je izgubilo življenje.

Dva p. č. g. duhovnika †

P. Kalist Heric smrtno ponesrečil.

V torek krog poldne se je raznesla po Mariboru tužna vest, da se je smrtno ponesrečil o. Kalist Heric. Stari gospod je bil zadnja leta malodane čisto slep. V torek dopoldne se je šel sprehajati na frančiškanski vrt. Na vrtu imajo betonsko cisterno, v kateri nabirajo deževnico za zalivanje vrtnih zelenjav. Opoldne gospoda ni bilo k obedi in tovariši so ga šli iskat na vrt. Našli so ga krog ene ure popoldne utopljenega v cisterni. Cisterna je sicer navadno pokrita, a včeraj je bila pa slučajno odprta in slepi gospod je zašel v cisterno in utonil. Tovariši so gospoda Kalista večkrat svarili pred nevarnostjo, ki mu grozi pri slepoti od strani cisterne, a je bil mnenja, da vrt kljub slepoti predobro pozna, se je podal na vrt brez spremstva in smrtno ponesrečil.

Rajni Kalist je bil v Mariboru dobro znana, spoštovana, čislana in radi svetniškega življenja oboževana osebnost. Rodil se je 8. marca 1850 pri Sv. Križu pri Ljutomeru. Po gimnazijskih študijah je stopil v frančiškanski red. V mašnika je bil posvečen 20. oktobra 1872. Dušepastirsko službo je nastopil 16. julija 1873, najprej kot kaplan, pozneje kot župnik. Služboval je cel čas v Mariboru, samo eno leto je bil pri Sv. Trojici v Slov. goricah, in sicer od 1887—1888.

Njegovo največje delo, ki je ovekovečilo njegov spomin, je pozidava krasne Marijine bazilike in samostana oo. frančiškanov v Mariboru. Rajni je bil večkrat gvardijan, dolgo, dolgo vrsto let župnik, dosegel je čast konzistorijalnega svetnika. Doživel je jubilej zlato-mašnika in se je smrtno ponesrečil v starosti 75 let. V Mariboru je bil znan in iskan kot spovednik in vsakdo ga je čislal radi svetniškega življenja. Ljubilo so ga njegove ovčice, kot pravi oče je bil sinovski ljubljen tudi od svojih stanovskih sotovarišev.

Pogreb blagopokojnega se bo najbrž vršil v četrtek, a o tem poročamo na drugem mestu. Rajnemu zlato-mašniku svetila večna luč, samostanski družini pa naše iskreno sožalje!

Častni kanonik in dekan Janez Bohanec †.

V pondeljek ob 8. uri zvečer je umrl v Šmarju pri Jelšah kot žrtev pljučnice tamonjši g. dekan in častni kanonik g. Janez Bohanec. Rajni gospod kanonik se je rodil 7. junija 1849 pri Sv. Križu pri Ljutomeru. Po gimnaziji je stopil v mariborsko bogoslovje in bil posvečen v mašnika 25. julija 1875.

Kaplanoval je v Ljubnem pri Gornjem gradu, pri Sv. Ani in Sv. Antonu v Slov. gor., pri Mariji Snežni, v Čirkovcah na Dravskem polju, pri Sv. Lenartu v Slov. goricah in v Ljutomeru. Župnikoval je na Svetinjah, kjer je postal kn. škof, duhovni svetovalec 24. junija 1901. Dne 1. novembra 1908 je bil imenovan za župnika in dekana v Šmarju pri Jelšah. Rajni je bil kremenit slovenski značaj, goreč duhovnik in priljubljen med sotovariši. Obolél je sedaj v drugič na pljučnici, koji je podlegel. Bodi mu ohranjen hvaležen spomin!

Dnevne novice.

O pogrebu dr. Ivana Žolgerja je poročal dunajski dopisnik »Narodnega Dnevnikarja«. Blagopokojnega so čisto preprosto in skoraj tajno položili k večnemu počitku na pokopališču v Hütteldorfu ob periferiji Dunaja. V bližini je mala vila, kjer živi njegova vdova s tremi otroci. Za uro in kraj pogreba so dunajski Slovenci zvedeli v zadnjem hipu in so obvestili o tem poslaništvo. Pogreba so se udeležili poleg sodnikov in dunajskih Slovencev tudi polskanik, ataše, kot zastopnik ljubljanske univerze pa rektor dr. Hinterlechner in prof. dr. Pitamic. — Iz življenja pokojnega iznaša dopisnik: Na usodni seji ministrskega sveta, ki je sklenila, vojno napoved Srbiji predložiti cesarju na podpis, je vprašal dr. Žolger: »Ali so gospodje res trdno poučeni o tem, da ostane le pri Srbiji in Rusiji?« — Vsi so bili o tem prepričani in dr. Žolger je umolknil. — Potem nadaljuje: »Ko je bil imenovan ministrom, sem ga takoj posetil v njegovem kabinetu v Gosposki ulici. Kolikor sem smel takrat povedati javnosti o najinem razgovoru, sem napisal v dopisu »Slov. Narodu.« Danes lahko dostavim, da v dr. Žolgerju nisem našel kekega avstrijskega ministra, marveč iskrenega Jugoslavana, ki niti najmanj ni dvomil, kakšen bo konec svetovne vojne. »Samo bojim se«, je še pripomnil, »da naši vodilni krogi ne bodo pripravljeni na ta konec, in takrat bo šele pravi začetek naših usodnih homatij na jugu!« Kako prav je videl v bodočnost! Ali je domovina dovoljno ocenila velike duševne

vrednote tega moža? Dočim so se pripehale v ospredje in do neverjetne moči razne ničle, ki razun velike porcije predrznosti ne morejo nuditi narodu ničesar, je pokojni Žolger sicer zastopal po volji ljubljanske Narodne vlade naše obmejne interese . . . ali velika Jugoslavija mu je še danes dolžna vse stroške in dijete . . . ! Bivša južna železnica (do konca 1923) mu je postregla z letno karto za vožnje med Mariborom in Ljubljano, a ko je železnico prevzela država in je Žolger pisal svojemu »prijatelju« iz Pariza — dr. Velizarju Jankoviču — ter ga prosil, naj mu letno karto podaljša tudi za leto 1924, mu Velizar niti odgovoril ni. Tako je znal ceniti tega zaslužnega učenjaka Velizar Jankovič, ki pa je svojo družino pripeljal in odpeljal iz toplic s posebni mvlakom, pa tako nerodno, da so imeli redni vlaki na obe strani po več ur zamude! Da ne govorim o stotinah letnih kart, ki jih je razdal med svoje najožje somišljenike, koteše in zasebne služabnike!

Vsem pristašem in prijateljem krščanskega socializma! Dne 7. junija t. l. se vrši v Ljubljani kongres krščanskih socialistov s sledečim dnevnim redom: Ob 8. uri zjutraj sv. maša v cerkvi oo. frančiškanov. Dopoldne ob 9. uri zborovanje v veliki dvorani »Uniona«: 1. Naš položaj; (dr. A. Gosar); 2. duhovnik in delavstvo; (p. dr. A. Tominec); 3. dijaštvo in delavstvo (Aleš Stanovnik); 4. kmetsko delavsko vprašanje; (Fr. Žužek). Popoldne ob 2. uri je na istem prostoru: 5. Naše organizacije: a) Krekova mladina (Ante Kordin); b) Jugoslovanska strokovna zveza (Ivan Gajšek); c) Delavska zveza (Jože Gostinčar); d) Delavsko združništvo (Fr. Kremžar); 6. Naš tisk (Srečko Žumer); 7. Sklepni govor: Na delo! (Franc Terseglav). Naše delavske organizacije vabijo vse pristaše in prijatelje našega kršč. soc. delavskega pokreta k obilni udeležbi na ta kongres. — Polovična vožnja za vse udeležence kongresa velja na vseh železnicah za dni 6., 7. in 8. junija t. l. na podlagi rešenja direktije državnih železnic v Ljubljani, št. 66.845 z dne 19. maja 1925. Vsak udeležene kupi na vstopni postaji vozni listek do Ljubljane in ga pusti od postajnega uradnika žigosati na zadnji strani z mokrim žigom. Ta vozni listek velja za vožnjo s potrdilom o udeležbi, ki se izda na kongresu, zato se ne sme voznih listkov v Ljubljani na postaji oddati. Na željo se pošljejo izkaznice tudi naprej, a ni potrebno, ker se rabijo le za vožnjo nazaj. — Udeleženci naj se pripeljejo s prvimi jutranjimi vlaki v Ljubljano; vrnejo se z večernimi vlaki. — Plakate in vabila smo poslali ta teden. Prosimo vse, ki so jih prejeli, da jih nalepijo na vidna mesta in razdele med prijatelje. Vsi na kongres v Ljubljano! — Pripravljalni odbor.

Zopet daritev Rumuniji? Te dni je novosadski »Narod« objavil odprto pismo uglednih meščanov iz Vel. Kikinde, v katerem kljub demantiju zunanega ministrstva trdi, da se vrše pogajanja, da se Vel. Kikinda odstopi Rumuniji. V pismu se naglašja, da čisto srbsko prebivalstvo Vel. Kikinde protestira proti temu načrtu in da je sklenilo, da se v skrajnem slučaju obrne z apelom na Zvezo narodov. Pismo konča s pripombo, da se bo v teh krajih v najslabšem slučaju vršil plebiscit. — Ljudstvo je silno razburjeno in ko oblasti mirijo, jim nihče ne veruje, ker je bilo že toliko nepričakovanih daritev in poklonov Rumuniji. Najprej Temešvar, potem Zombolja — in predaja se je zanikala, dokler se ni kar na hitro izvršila. Pri Zombolji, ki ima nemško večino, je mislila vlada samo na to, da se iznebi Nemcev ter se ni spomnila na to, da meče proč važno industrijsko in gospodarsko mesto, če pa pride sedaj Velika Kikinda na vrsto, bo pa Rumunom žrtvovana tudi srbska večina, ki je bila nekdanje od Madžarov pripoznana. Ogrsko ljudsko štetje od leta 1910 je izkazalo od 26.495 prebivalcev — 14.148 Srbov, v okraju pa 15.356 Srbov, 9.875 Nemcev, 7.298 Madžarov in samo — 238 Rumunov. Z Vel. Kikindo bi dobili Rumuni tudi celo železniško progo od Temešvara do Segedina, izpolnjena bi jim bila srčna želja po liniji Tise, skoraj sto letno gibanje za osvobodjenje srbskega Banata bi bila pa likvidirano. — Živjijo politika PP. nacionalnega bloka!

G. dr. Žerjavovemu pravku Lovro Petovarju v poduk in pojasnilo. Delovanje Žerjavove gospode: Praprotnika, kr. ministra n. r. Antona Kristana in Lovreta Petovarja smo razgrnili pred javnostjo v našem listu. Omenjena gospoda je na naše ugotovitve dolgo molčala. Ker so te gospode njihovi lastni pristaši priganjali k odgovoru, sta prinesla »Tabor« in »Jutro« kratko notičico, v kateri ti stebri Žerjavove stranke izjavljajo, da bodo »Stražo« tožili in v častniško polemiko se ne bodo spuščali. Ali so žerjavovci res tožili, ali ne, še do danes ne vemo. Pač pa se je ta gospoda zatekla k popravljanju naših razkritij po par. 19 stavbistvskega tiskovnega zakona. Prvi je priromal s svojim popravkom g. tajnik skrahirane Slovenske banke dr. Andrejčič. Popravek je bil pravilno in predpisom odgovarjajoče sestavljen, smo ga priobčili in seveda resnici odgovarjajoče tudi komentirali. Prepričani smo, da nam dr. Andrejčič ne bo poslal nobenega popravka več! Za Andrejčičem je priromal z dolgoveznim popravkom g. Lovro Petovar. G. Petovar zna sicer konje krmiti s kar 500 kg zrnja dnevno, si pozidati hotel v Ivanjovcih z opeko iz Križevske opekarne, kupovati tračnice in hunte, ki so državna last itd., a popravkov po par. 19 ne zna delati; radi tega je njegov popravkarski elaborat romal v uredniški koš. Ako nam bo naš znanec g. Lovro Petovar poslal zakonskim predpisom odgovarjajoč popravek, ga bomo objavili, a ga še bolj resnici odgovarjajoče komentirali, kakor smo prvega izpod peresa Petovarjevega tovariša in somišljenika dr. Andrejčiča. Torej, g. Petovar, Vaš prvi popravek je klasificiran s popolnoma nezadostno, ako se Vam bo v drugi izdaji posrečil vsaj na komaj zadostno, ga bomo obelodanili, a seveda z razlago, ki bo za javnost bolj zanimiva, nego pa Vaš samo na papirju zasiguran: ni res, ampak! G. Petovar, na svidenje s ponovnim popravkom, ali pa naj razsodi sodišče: če so bile naše ugo-

tovitve glede Vašega delovanja pri Križevski opekarni popolnoma resnične, ali pa pomanjkljive. Da ste nam zdravi, g. Lovro!

Dijaški orlovski dan v Ormožu. V nedeljo, dne 7. junija t. l., napravi štajerska dijaška orlovska srenja žlet v Ormož. Od vseh strani prihite dijaki Orli, da si med ljudstvom vlijejo novega ognja za nadaljnje delo in da se navdušijo ob skupnem nastopu. Dan obeta biti veličastna manifestacija orlovske misli. Dijaštvo se zaveda svoje velike naloge; vé, da ima pred seboj še veliko polje, ki ga bo treba preorati in obsejati, da bo vzcvetelo orlovstvo med vsemi sloji našega naroda. Orlovstvo potrebuje novih moči, novega pogona, zato prihaja dijaški Orel med ljudstvo. Spored orlovskega dneva je sledeč: ob pol 8. uri zjutraj prihod dijakov Orlov; ob 9. uri dopoldne: sv. maša, pri kateri poje pevski zbor dijaškega Orla iz Maribora; ob 10. uri: zborovanje v Kat. domu. Ob treh popoldan javen telovadni nastop z ljudsko zabavo v mestni grabi. Sodeluje godba kat. omladine iz Maribora. Domačine in okoličane že sedaj uljudno vabimo, da se udeležijo tega dijaškega praznika v obilnem številu!

Življenje princa Jurija na Belju. Zagrebški »Obzor« opisuje po novosadskem »Narodu« življenje princa Jurija na Belju takole: Princ stanuje v vili Aleksandrovi dvorec, kjer prebiva tudi kralj, kadar se mudi na Belju. Vila je na sredini ogromnega gozda, ki obsega 30 tisoč oralov. Dnevi mu minevajo monotono ter enolično. Kadar se princ naveliča družbe majorja in poručnika, ki sta dodeljena, da pazita na njegovo kretanje, se usede na voz, ker radi vojnih ran ne more jeziti in se pelje na pristavo Sokolovac, a seve vsikdar v spremstvu. Vsikdar pa, preden se odpelje, javi svoj odhod majorju, ki obvesti žandarje o princevem izletu. Na Belju je sedaj 40 orožnikov, ki ne pustijo nikogar v princevo bližino. Kraljevič veliko čita, in sicer znanstvene spise. Kakor znano, je Jurij dal ostavko na pešadijskega majorja in sedaj hodi vedno v civilni obleki. Edini šport, s katerim se najdalje in najrajši zabava, je ribolov.

Goljuf kot pravni referent ministrstva. O zadnjič opisanem goljufu Todoroviču, ki je bil pravni referent ministrstva zgradb in je izsiljeval od vseh strank, ki so imele opravka in prošnje pri ministrstvu, velike denarne svote, dokler ni nasel pri neki firmi, ki se mu je sicer udala, a je obenem goljufijo tudi naznanila, se je pozneje izkazalo, da je nastopal pod lažnjivim imenom. Ne piše se namreč Todorovič, ampak Stoljkovič, ki ima na vesti že vse mogoče goljufije ter je po raznih mestih Srbije že služboval kot poštar, občinski tajnik, advokat itd. Ob tem razkritju se je treba pač vprašati, na kakih podlagi in po kakem merilu se sprejemajo uradniki na važna mesta v ministrstvih.

Skandalozno postopanje orožnikov. Sava se je razlila in prebivalci sela Mačkovec so utekli pred povodnjijo in pribežali na Visoko Gredo. Tukaj so si postavili neke šotore in pod njimi tako za silo prebivajo. Orožniki s postaje Nova Gradiška so se kar brez vsacega pravega povoda in vzroka spustili nad te begunce. Potegnili so jih ven iz šotorov, zahtevali od njih orožje. Ker niso dobili orožja, se te uboge ljudi osuvali s puškinimi kopiti. Prepevali so otroke in starce do 70 let.

Afera prevoza ruskih konj končana. Pred kakimi tremi tedni smo poročali, da so kupili Rusi za svojo armado na Madžarskem veliko konj. Te konje so hoteli prepeljati na Reko preko naše države. Prevoz je potekel mirno do Rakeka, kjer so naši cariniki ustavili prevoz. Radi te ustavitve so madžarske oblasti protestirale v Beogradu. Na ta madžarski protest so naše oblasti sedaj dovolile, da se transport konj lahko nadaljuje do Reke, ker imamo mi z Madžari posebno pogodbo, po kateri je Madžarom dovoljen prevoz kakoršnegakoli blaga preko naše države. Prvi del teh madžarskih konj za sovjetsko armado je že dospel na Reko. Na Reki bodo ti konji vkrcani na ladjo in prepeljani v Odeso.

Tihotapstvo na debelo. Tihotapjenje raznega blaga cvete pri nas najbolj v Dalmaciji. Večje in manjše tihotapske afeze so po Dalmaciji na dnevnem redu. Največjo pozornost vzbuja sedaj tihotapska afera, koja si je privoščil šibeniški večkratni milijonar Stipica Šarc. Šarc je kot bogatin znan po celi Dalmaciji. Iz čisto navadnega mesarja je postal v primeroma kratkem času eden najuglednejših liferantov, ki preskrbuje celo severno Dalmacijo z vsemi mogočimi predmeti. Dalmatinski trgovci, kojim je Šarc uspešno konkuriral, so se začeli začudeno vpraševati: Kako zamore Stipa prodajati razno robo pod nabavno ceno. Sumničilo in govorilo se je o Stipi marsikaj, a šele po letih so mu prišle na sled oblasti, ki so ga razkrinkale kot tihotapca na debelo. On je imel svojo ladjo, koja je natožila pod deklaracijo »rž« v Šibeniku in jo na videz poslal v Split, resnično pa je odplula ladja v Zader in mu pripeljala iz Zadra blago, kojega je rabil Šarc za svojo uspešno trgovino. Dosedaj so ugotovili, da je Šarc pri-tihotapil od leta 1921 do danes 20 milijonov dinarjev. Preiskava pa še ni končana, ker bodo naši uradniki preiskali zadevo tudi v Trstu in v Zadru.

Društvo za sklepanje zakonskih zvez. V Subotici se je osnovalo društvo, kojega cilj in namen je: članom društva pomagati pri sklepanju zakonskih zvez. Člani društva plačajo vsak pri vstopu v to organizacijo 50 D, v vsak član, ki se poroči, dobi 20 tisoč dinarjev. Društvo šteje zelo veliko članov.

Prepoved vseh ogrskih listov. Uradna objava. Ministrstvo notranjih del, oddelek za zaščito države, je z ozirom na naši državi skrajno neprijazno pisanje na Madžarskem izhajajočih listov, ki odkrito rovarijo proti našim državnim interesom in delajo propagando za restavracijo Velike Madžarske pod žezlom Habsburžanov, zabranilo vsemu na Madžarskem izhajajočemu časopisju dohajanje in razširjanje v naši kraljevini.

Borza. Italija 238.60—241.60, London 292.06 do 297.06, Newyork 59.87—60.67, Paris 307—312, Praga

178.10—180.50, Dunaj 842—857, Zürich 1163—1173, Amsterdam 2398—2428. Dinar notira v Zürichu 8.52 in pol.

Iz Maribora.

Pogreb blagopokojnega č. patra Kalista Herica se vrši v četrtek, 28. t. m. ob 16. uri iz frančiškanskega samostana na Pobrežje.

Umrli je včeraj v torek, dne 26. maja 1925, v mariborski bolnišnici Alojzij Vogrinc, črkostavec Cirilove tiskarne, v 22. letu svoje dobe na jetiki. Bil je leto dni bolan na tej zavrtni bolezni. Priučil se je tiskarske obrti v Cirilovi tiskarni in bil zaposlen do svojega obolenja. Pogreb umrlega se vrši v četrtek ob 16. uri od magdalenske mrtvašnice na tamošnje cerkveno pokopališče na Pobrežju. Naj v miru počiva, potrti družini pa naše iskreno sožalje.

Novi zvon mariborske stolnice. Zvonovi mariborske stolnice niso bili dobro ubrani, ker glas manjšega zvona ni harmoniral z ostalimi. Radi tega je vtila zvonolivarna »Zvonoglas« nov zvon, v zameno pa je vzela starega. Včeraj popoldne so spustili iz stolpa stari zvon ter potegnili kvišku novega; blagoslovljen bode kar v stolpu.

S strehe padel. V pondeljek krog četrte ure popoldne je padel 35 letni zidar Herman Ozim s strehe hiše na Koroški cesti 126. Pri padcu si je zlomil nogo.

Olepanje mesta. Kakor smo doznali, bo razen prednjega dela, ki je last g. Pregrada, tudi drugi del nekdanjega hotela Stadt Wien, ki meji v Cafova ulico (prejšnji bioskop) temeljito in lepo preurejen. Ta prostor je kupil znani vinotržec g. Gjuro Valjak in preuredil celi kompleks za veliko meščansko restavracijo, ki se že v kratkem otvori. Razun prostorne restavracijske dvorane je velik, prahu prosti vrt, ki bo gotovo eden izmed najlepših v Mariboru. Zelimo, da bi imel gospod Valjak, ki nam je v Mariboru uredil že več lepih stvari, med drugim slovito Grajsko klet, s svojim novim podjetjem obilo uspeha in da mu izkaže občinstvo s svojim obiskom v polni meri zaslužen podpora za njegovo podjetnost.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Maribor in bližnjo okolico sklicuje za petek, dne 29. maja javen shod v Götzovi dvorani ob pol 8. uri zvečer. Ker bodo na dnevnem redu razna važna vprašanja, kakor novi stanovanjski zakon in drugo, se pozivajo vsi najemniki in podnajemniki, kakor tudi mali obrtniki in trgovci, da se tega shoda sigurno udeležijo.

Veselica pevskega društva »Lune« se vrši, kakor je bilo že javljeno, dne 7. junija na vrtu gostilne »Lovski dom«. Nihče naj ne zamudi lepe prireditve, ker s svojo navzočnostjo tudi moralno in gmotno podpre mlado, pa agilno društvo.

Kupujte srečke »Doma ubogih.« Razprodaja srečk »Doma ubogih« je v najboljšem teku. Stavbišče za hišo je na Betnavski cesti in v kratkem se razpiše konkurz za nabavo vseh ostalih 300 dobitkov. Hiša se prične zidati takoj po srečkanju.

Narodno gledališče. Repertoar: Danes, 27. maja zaprto. Četrtek, 28. maja »Hamlet« ab. A. (Kuponi.) Predzadnjič. Petek, 29. maja zaprto. Sobota, dne 30. maja »Hamlet« ab. D. (Kuponi.) Zadnjič.

Zadnja predstava »Hamleta« na mariborskem odru. V četrtek, 28. se uprizori predzadnjičrat in v soboto, dne 30. maja zadnjičrat v tej sezoni veličastna Shakespearjeva drama »Hamlet«, in sicer v četrtek, za ab. A, v soboto za ab. D. S tema predstavama so dobili vsi abonenti po 15 dramskih predstav in bo s tem tudi zaključena redna dramska sezona. Ker pa imata ab. B in C, ki sta imela predstavo v »V Vrtincu« (katere ab. A in D nista videla) brez »Hamleta« 15 predstav, se oba abonmana C in B lahko poslužita pri predstavah »Hamleta« kuponov.

Mariborske banke bodo v soboto, dne 30. t. m. zaprte.

Nova gostilniška obrt. V Cafovi ulici (preje bioskop) je uredil znani vinotržec g. Gjuro Valjak novo veliko meščansko restavracijo, ki ima krasen, prahu prosti vrt. Obširneje v današnjem oglasu.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.
Prevod iz italijanščine.

Inženjer mu je stegel v besedo.
»Markiza ima čisto prav«, je rekel. Moja nečakinja ni niti plemenitega rodu, niti bogata; kako naj bo torej markiza zadovoljna?»

Gospod Giacomo je nekoliko začuden obstal in gledal inženjerja z utripajočimi, žalostnimi očmi.

»Saj menda«, je rekel, »ne mislite resno?»

»Da«, je odgovoril inženjer. »Nikdar ne odobravam tega, kar se dela proti volji staršev ali njih namestnikov. Toda jaz, moj ljubi gospod Giacomo, sem človek starih nazorov, kakor tudi vi. Sedanji svet pa misli drugače, in mi mu ne moremo braniti. Jaj sem jim torej povedal svoje nazore, nato pa sem jim rekel: »sedaj pa storite, kakor mislite; kakorkoli se boste odločili, mi sporočite, kaj naj jaz storim, in pripravljen bom.«

»In kaj pravi gospa Terezija?»

»Moja sestra? Moja sestra, revica, pravi: ko ju bom videla poročena, bom rada umrla.«

Gospod Giacomo je močno vzdihnil, kakor vselej, kadar je slišal neprijetno besedo »umreti«.

»Pa take sile menda še ni?« je rekel.

»Oh«, je rekel inženjer, zelo resno. »V Boga moramo zaupati.«

Dospela sta do ovinka steze, kjer ta (steza) zapušča polje občine Albogasio in prehaja na polje občine Castello. Pri ovinku zavije steza na levo na precej strm holmec, odkoder se nenadoma odpre pogled na strmo pobočje gore, na jezero v ozadju, na vasiči Casarico in S. Mamette, ki čepita ob bregu, kakor bi hoteli piti iz jezera. Nekoliko više, nedaleč od tu, stoji Castello, nasproti pa se dviga iz širokih dolin Loggia goli, ponosni vrh Cressogna. Lep košček zemlje, tudi ponoči, ob luninem svitu. Če je gospod Giacomo ondi zamišljen obstal, ne da bi sopihal, ni storil tega, ker se mu je morda ta prizor zdel vreden, da ga občuduje vsakdo, kaj šele prvi občinski zastopnik, temveč zato, ker se mu je zdelo potrebno, da napne vse duševne moči in preneha z vsakim telesnim naporom, torej tudi s hojo. Hotel se je razgovoriti o tem, o čemer je pravkar premišljeval.

»Zelo lepo načelo«, je rekel. »Zaupajmo v gospoda Boga. Da, gospod. Toda dovolite mi pripombo, da se je v mojih mladih letih vedno govorilo o prejetih milostih, o izpreobrnitvah, o čudežih; sedaj se pa komaj kdo tega spomni. Svet je sedaj ves drugačen in zdi se mi, kakor da bi bil Bog jezen nanj. Današnji svet se mi zdi kakor naša cerkev v Albogasiu, katero je nekdanj Bog obiskal vsak mesec, sedaj pa samo enkrat na leto.«

»Čujte, dragi gospod Giacomo«, se je oglašil inženjer, ki je že komaj čakal, da bi dospel v Castello: »Če župna cerkev postane namesto te ona, je to Gospodu Bogu kaj malo mar; sicer pa pustiva Boga v miru in se požuriva!

To rekši, je začel tako urno stopati, da se je gospod Giacomo, sopihajoč kot meh, že po par kerakih ustavil.

»Oprostite«, je rekel, če od časa do časa tudi mene premaga človeški naravi prisojena radovednost. Ali smem vprašati, koliko let imate?»

Pekovski vajenec se takoj sprejme v pekarni Rudolf Smo-nig, Svečina, pošta Zg. Sv. Kungota. 246 2—1

Klet, suha, velika, v sredini mesta Maribor, se odda v najugodnejšem ponudniku. V pogodbi je navesti višino naemnine. Klet se ogleda lahko vsak dan od 11. do 13. ure na Slomškovem trgu 6, kamor je tudi poslati tozadevne ponudbe. 249

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri tvrdki Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

Ijutomerskega muškatega silvanca

MATKO SERSEN, MARIBOR, Koroška cesta 35.

Izredni občni zbor

Lesne eksportne in industrijske delniške družbe v Mariboru

se vrši dne 7. junija 1925 ob 10. uri v poslovnih prostorih v Mariboru, Majstrova ulica št. 18, II. nadstropje, s sledečim dnevnim redom:

1. Volitev novih upravnih svetnikov.
2. Slučajnosti.

Po par. 27. in 28. družbenih pravil imajo glasovalno pravico na občnem zboru oni delničarji, ki položijo svoje delnice najmanj šest dni pred obnim zborom pri družbeni blagajni v Mariboru. Vsakih 10 delnic daje en glas.

V Mariboru, dne 17. maja 1925.
245

Upravni svet.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu ter vsem znancem in prijateljem vljudno naznanjam, da otvorim dne 30. maja t. l. v Mariboru, Cafova ulica 1 (preje bioskop) veliko novo meščansko gostilno pod imenom

RESTAVRACIJA „UNION“

Restavracija je urejena in opremljena za vse sloje občinstva in ima obenem tudi krasen, prahu prosti vrt. Velika izbira štajerskih in dalmatinskih vin od najfinejše do najcenejše vrste. Vedno sveže belo in črno pivo.

Izborna meščanska in pristno primorska kuhinja, dnevno sveže morske ribe.

Cene izredno nizke, postrežba dobra in točna!

V soboto, otvoritveni koncert polnoštevilne godbe »Drava« od 8. do 12. ure zvečer ter nedeljo in pondeljek od 10. do 12. ure dopoldan in od 8. do 12. ure zvečer.

Za mnogoštevilni obisk se priporoča

GJURO VALJAK

Vrhunec fino mehanike. Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj. Večletno jamstvo. Brezkonkurenčni pisalni stroj sedanosti je edino

STOEWER-RECORD

LUD. BARAGA
Ljubljana, Selenburgova ulica 6/1.

Specijalna mehanična delavnica za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih strojev. Hektografični zvitki, barvni trakovi, ogljeni in povošeni papir vedno v zalogi.

Somišljeniki, širite naše liste!

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU
naznanja žalostno vest, da je dne 26. maja, ob 19. uri, preminul njen dolgoletni zvesti sotrudnik, gospod

Alojzij Vogrinec

črkostavec.

Pogreb pokojnika se vrši v četrtek, dne 28. maja, ob 16. uri iz magdalenske mrtvašnice na Pobrežju na tamošnje cerkveno pokopališče.

Blagemu pokojniku bodi ohranjen časten spomin!

Maribor, 27. maja 1925.